

Χανιώτικα νέα
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ 11 Ιανουαρίου 2020

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΧΑΝΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Μαγαζιά με ιστορία...

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΛΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

Η ιστορία γράφεται από τους ανθρώπους και τα έργα τους και όταν μία οικογενειακή παράδοση συνεχίζεται από γενιά σε γενιά, η ιστορία αυτή αξίζει να ειπωθεί. Το αφιέρωμα σε παλιές οικογενειακές επιχειρήσεις των Χανίων που ξεκίνησε με το άνοιγμα του νέου χρόνου, φαίνεται ότι θα έχει και άλλη συνέχεια, αφού τα δύο τρισέλιδα (!) αφιερώματα δεν κάλυψαν ούτε στο ελάχιστο τα ιστορικά μαγαζιά των Χανίων.

Θα επανέλθουμε λοιπόν σύντομα με νέα αφιερώματα και περιμένουμε τις δικές σας ιδέες και προτάσεις στο email diadromes@haniotika-nea.gr.

ΜΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΡΑΓΩΓΕΣ

Η Εθνική Λυρική Σκηνή σε νέα εποχή

ΑΠΕ-ΜΠΕ

Με δημιουργικές συνεργασίες που οδηγούν σε συμπαραγωγές με τα μεγαλύτερα ευρωπαϊκά και διεθνή λυρικά θέατρα, συνεχίζει η “αναγεννημένη” Εθνική Λυρική Σκηνή το ταξίδι της στον 21ο αιώνα.

Η πρεμιέρα του «Βότσεκ» του Άλμπαν Μπεργκ στις 19 Ιανουαρίου 2020, σε σκηνοθεσία Ολιβιέ Πυ μέσα στο εντυπωσιακό λαβυρινθώδες σκηνικό του Πιερ-Αντρέ Βάιτς, σηματοδοτεί την έναρξη της χρονιάς που σχεδίασε ο καλλιτεχνικός της διευθυντής Γιώργος Κουμεντάκης, στο πλαίσιο δράσεων της καλλιτεχνικής εξωστρέφειας της ΕΛΣ και μεγάλο χορηγό το Ίδρυμα Νιάρχος (τετραετές πρόγραμμα 20 εκατ. ευρώ).

Μέσα στο 2020 έως και το 2023 θα παρουσιαστούν δουλειές σπουδαίων σκηνοθετών, όπως των Κριστόφ Βαρλικόφσκι, Λωράν Πελλύ, Ντέιβιντ Μακ Βίκαρ, του Νταμιάνο Μικελέττο, Τζων Φούλτζεϊμς, Μπομπ Ουίλσον, του Κριστόφ Λού κ.ά. Αξίζει να σημειωθεί ότι δύο από τις σημαντικές συμπαραγωγές της

ΕΛΣ θα κάνουν πρώτα πρεμιέρα στην Αθήνα και στη συνέχεια θα παρουσιαστούν στα συνεργαζόμενα λυρικά θέατρα της Ευρώπης: νέα μπαρόκ όπερα που πραγματοποιείται σε συμπαραγωγή με την παρισινή Opera Comique πρώτα θα παρουσιαστεί στην Αθήνα και στη συνέχεια στο Παρίσι, ενώ ο Ντον Τζοβάννι - συμπαραγωγή με την Όπερα του Γκαίτεμποργκ και τη Βασιλική Όπερα της Δανίας, πρώτα θα παρουσιαστεί στην Αθήνα και στη συνέχεια σε Γκαίτεμποργκ και Στοκχόλμη.

Είναι κοινά αποδεκτό ότι το όραμα, η αφοσίωση και η άοκη προσπάθεια του Γιώργου Κουμεντάκη από το 2017 αφότου ανέλαβε την θέση του καλλιτεχνικού διευθυντή της ΕΛΣ, απέδωσε καρπούς βάζοντας το λυρικό θέατρο της χώρας σε μια ευρωπαϊκή τροχιά.

αναγνώριση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 3 ~ Πολιτισμός

σελ. 4 - 6 ~ Χανιώτικα μαγαζιά με ιστορία...

σελ. 7 ~ Παιδότοπος

σελ. 8 ~ Υγεία & Βότανα

σελ. 9 ~ Ιστορία της Ιατρικής

σελ. 10 ~ Αφορμή, Βιβλία

τεύχος 864
Εβδομαδιαίο Πολιτιστικό Ένθετο
της εφημερίδας “Χανιώτικα Νέα”

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ -
ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.

ΙΔΡΥΤΗΣ: Γιάννης Ε. Γαρεδάκης
ΕΚΔΟΤΗΣ: Μανώλης Α. Γαρεδάκης
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Παρασκευάς Ν. Περάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
“ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ”:
Ελευθερία Μ. Κουμή

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:
Γιώργος Δρακάκης, Γιώργος Κώνστας,
Γιάννης Λυβιάκης, Δημήτρης
Μαριδάκης, Γιάννα Μαρουλοσπαράκη,
Βασιλική Τωμαδάκη, Ελένη
Φουντουλάκη

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
Γεωργία Αδικοιμενάκη, Δέσποινα
Βάλλα, Νίκη Ξυφανταράκη,

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:
Νεκτάριος Κακατσάκης
ΠΙΕΣΤΕΣ: Hussein Rajafitkhar,

Γιάννης Περάκης,
Γιώργος Στεφανάκης
ΣΥΝΤΑΞΗ: Εμπροκικό Κέντρο
“Ερμής” (Μπουνιαλή 11-19)
τηλ. 28210 51.003 - 6,
fax 28210 51.007
e-mail: info@haniotika-nea.gr

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:
Καραϊσκάκη 49, τηλ. 28210 70.563 -
6 fax 28210 91.900

Διαφημιστικό Τμήμα:
Εύα Κουμή τηλ.: 2821070.563 - 6
e-mail: ads@haniotika-nea.gr

ΣΤΟ “ΜΕΓΑΛΟ Ο”

Παρουσίαση
ποιητικής συλλογής

Οι Εκδόσεις Πηγή και η συγγραφέας Νάνσυ Γιοβάνογλου, παρουσιάζουν τη νέα της ποιητική συλλογή, με τίτλο “Ερωτας εκ παραδρομής” στα Χανιά, στον πολυχώρο Μεγάλο Ο, το Σάββατο 11 Ιανουαρίου στις 9 το απόγευμα.

Για το βιβλίο, εκτός από τη συγγραφέα, θα μιλήσει ο Δημήτρης Δαμασκηνός (Φιλολόγος-Συγγραφέας). Ποιήματα θα διαβάσει η Κατερίνα-Μαρία Φερβάγεν-Αποστολάκη (Φιλολόγος). Συντονίζει η Λίνα Γιοβάνογλου (Καθηγήτρια Αγγλικής Φιλολογίας).

ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΙΚΟΛΑΟ

Βράβευση Χανιωτών ριμαδόρων

Το Δ.Σ. της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας Νομού Λασιθίου πρόκειται να απονεμίσει τους επαίνους στους διακριθέντες, στον διαγωνισμό μαντινάδας που είχε προκηρύξει η Εταιρεία με θέμα «Βιτσέντζος Κορνάρος και Ερωτόκριτος» με αφορμή το Έτος Ερωτόκριτου 2019. Έπαινος σύμφωνα με τα αποτελέσματα της κριτικής επιτροπής θα απονεμηθεί μεταξύ άλλων και στους Χανιώτες: Μηλογιαννάκη Αντωνία και Πατεράκη Αθανάσιο.

Η εκδήλωση, θα πραγματοποιηθεί την Τετάρτη 15 Ιανουαρίου στις 18.30, στο χώρο του Επιμελητηρίου Λασιθίου στον Άγιο Νικόλαο.

ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Θεατρικές παραστάσεις και προβολές

Ενδιαφέρουσες θεατρικές παραστάσεις και κινηματογραφικές προβολές θα πραγματοποιηθούν τις επόμενες ημέρες στα Χανιά.

- Το ερασιτεχνικό θεατρικό σχήμα Κι-σάμου «Πρόβα 4ώρου», παρουσιάζει την παράσταση «La Nona» στο Βενιζέλειο Ωδείο στα Χανιά, σήμερα Σάββατο 11 και αύριο Κυριακή 12 Ιανουαρίου, στις 8 το βράδυ. Η σκηνοθεσία είναι του Θανάση Τριανταφύλλου και τους ρόλους υποδύονται με αλφαβητική σειρά οι: Ίριδα Βεστάκη, Μαρία Κακαβελάκη, Χάρης Κοκολάκης, Κωστής Κυριτσάκης, Σπύρος Παππάς, Μανώλης Πλουμίδης, Πόπη Χοχλάκη.
- Όλα τα έσοδα θα διατεθούν για την ενίσχυση της δανειστικής βιβλιοθήκης του Φιλολογικού Συλλόγου «Κισαμικός».
- Η Θεατρική Ομάδα «ΕυΦΟΡΙΑ» του Συλλόγου Εργαζομένων Δ.Ο.Υ. Ανατολικής Κρήτης παρουσιάζει το θεατρικό έργο «Περί ελιάς ο λόγος» κωμωδία βασισμένη σε μια ιδέα των Θ. Σταυρόπουλου - Β. Τάτση, σήμερα Σάββατο 11 Ιανουαρίου, ώρα 8 μ.μ., στο Πνευματικό

Κέντρο Χανίων. Επτά άνθρωποι συναντιούνται σε ένα 40ήμερο μνημόσυνο. Η γυναίκα του εκλιπόντος, η πεθερά του, η μητέρα του, δύο γειτόνισσες, η κουμπάρα και ο συντάιρός του. Ποιο κοινό μυστικό τους συνδέει; Είσοδος ελεύθερη. Προαιρετικά, τρόφιμα μακράς διαρκείας για το Κοινωνικό Παντοπωλείο της Π.Ε. Χανίων.

- Το εξηρσειονιστικό αριστούργημα «Βόιτσεκ» του Alban Berg θα προβληθεί το Σάββατο 11 Ιανουαρίου στις 19:55, στο KAM, στα πλαίσια του προγράμματος «The Met: Live in HD», της Metropolitan Opera της Νέας Υόρκης.

Ο Alban Berg συνέθεσε το έργο κατά τη διάρκεια και στον απόηχο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, παρουσιάζοντας μια σκοτεινή περιπλάνηση ενός στρατιώτη νικημένου από την κακία της κοινωνίας, που ο Kentridge τοποθετεί σε ένα σύγχρονο σκηνικό γεμάτο συντρίμια, ετοιμόρροπες σκάλες, διαλυμένες γέφυρες και κατεστραμμένα έπιπλα.

Ο Kentridge, που παλαιότερα είχε σκηνοθετήσει στη Met τη «Λούλου» του Berg και τη «Μύτη» του Shostakovich, παρουσίασε τη νέα αυτή παραγωγή στο Φεστιβάλ του Σάλτσμπουργκ το 2017,

όπου έλαβε αποθεωτικές κριτικές. Η παραγωγή του Kentridge είναι συμπαραγωγή της Met, της Canadian Opera Company, της Opera Australia και του Salzburg Festival.

- Μετά την μεγάλη επιτυχία που σημείωσε ο πρώτος κύκλος παραστάσεων του έργου «Χιονονιφάδα» του Μάικ Μπάρτλετ η Εταιρεία Θεάτρου «Μνήμη» ανακοινώνει έναν δεύτερο κύκλο 12 παραστάσεων στο θέατρο Κυδωνία από την Παρασκευή 24 Ιανουαρίου έως και την Κυριακή 16 Φεβρουαρίου κάθε Παρασκευή και Σάββατο στις 9.30 μμ και Κυριακές απογευματινή στις 7.30 μμ. Πληροφορίες - κρατήσεις θέσεων, τηλ. 28210 92395.
- Ο πολιτιστικός σύλλογος «Οι φίλοι των γραμμάτων και των τεχνών» θα προβάλει στην κεντρική αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου Χανίων έξι ακόμα ταινίες από τον ισπανόφωνο κινηματογράφο στα πλαίσια του δεύτερου κύκλου προβολών (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2019). Η έναρξη θα γίνει αύριο Κυριακή 12 Ιανουαρίου με την προβολή της ταινίας φαντασίας «Ο λαβύρινθος του Πάνα» του χαρισματικού Μεξικάνου δημιουργού Γκιγιέρμο ντελ Τόρο. Την ταινία θα προλογίσει ο εκπαιδευτικός Δημήτρης Δαμασκηνός. Α' προβολή: 20.00μ.μ.-22.00μ.μ. Β' προβολή: 22.00-24.00μ.μ.

ΣΤΗΝ Ο.Α.Κ.

Την προβολή της ταινίας «Modigliani» που αφορά την ταραχώδη ζωή του κορυφαίου ζωγράφου και γλύπτη Amedeo Modigliani οργανώνει η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης σήμερα Σάββατο 11 Ιανουαρίου στις 6:30 το απόγευμα, στις εγκαταστάσεις της στο Κολυμπάρι. Για την ταινία θα μιλήσει η εικαστικός κα Πέπη Χατζηδάκη.

ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΧΑΝΙΩΝ

Αφιέρωμα σε Θεοδωράκη - Χατζηδάκη

Το Μουσικό Σύνολο Χανίων παρουσιάζει το μουσικό αφιέρωμα «Ο Μίκης φιλοξενεί τον Μάνο 2» τα Σαββατοκύριακα 18, 19 και 25, 26 Ιανουαρίου στις 8:30 μ.μ. στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων.

Ενα αφιέρωμα για 2 πιάνα και 3 φωνές από μουσικές και θεατρικές παραστάσεις των Μίκη Θεοδωράκη και Μάνου Χατζιδάκι της περιόδου 1945-65.

Μεταγραφή με αντιστικτικές παρεμβάσεις για 2 πιάνα του Τάσου Καρακατσάνη.

Ερμνεύουν η Δέσποινα Δρακάκη, ο Τάσος Ψαλλιδάκης και η Γεωργία Μαρκαντωνάκη.

Σολίστ: Τέρη Στυλιανουδάκη.

Συμμετέχει η θεατρική ομάδα του Βενιζελείου Ωδείου Χανίων.

Σκηνοθετική επιμέλεια: Μαρία Λεκάκη.

Γενική είσοδος 12€

Προώληση 10€

ΑΠΟ ΤΟΝ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ

Διάλεξη για τη φωτογραφία στο Λεκτόριο

Η Λέσχη Φωτογραφίας και Κινηματογράφου Χανίων φιλοξενεί τον Κωστή Αντωνιάδη, ομότιμο καθηγητή του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, την Κυριακή 12 Ιανουαρίου και ώρα 19.30 στο Λεκτόριο, ο οποίος θα πραγματοποιήσει διάλεξη με τίτλο «Σύγχρονες φωτογραφικές προσεγγίσεις: Από το δρόμο στις Βιβλιοθήκες». Είσοδος Ελεύθερη.

Σταγόνες Χανιώτικης Ιστορίας

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ Κ. ΑΛΙΓΙΖΑΚΗΣ*

Οι συγκοινωνίες στην Κρητική Πολιτεία

Αλήθεια, πότε γεννήθηκε η χανιώτικη έκφραση «το έχει κάνει Χανιά-Χαλέπα»; Είναι γνωστό ότι στις αρχές του 20ου αιώνα η κωμόπολη της Χαλέπας ήταν χωριστός δήμος με 3.500 κατοίκους περίπου. Η σύνδεση με τον πόλη των Χανίων γινόταν με αμαξωτό δρόμο, τον οποίο οι κάτοικοι διένυαν με διάφορους τρόπους, όπως άμαξες, υποζύγια (άλογα, μουλάρια, γαϊδούρια), με τα πόδια και το τραμβάι. Τα «ταξι» της εποχής ήταν τα υποζύγια, ενώ το τραμβάι λειτουργούσε ως λεωφορείο.

Ειδικά το τραμβάι εξυπηρετούσε τη γραμμή Χανιά-Χαλέπα και είχε ιδιοκτητή και οδηγό τον Χασάν Αγά. Μια καρότσα με 10 θέσεις, την οποία έσερναν δυο γέρικα άλογα, έκανε πολλές φορές καθημερινά το δρομολόγιο, που στοίχιζε μια πεντάρα. Ο ηλικιωμένος κοντόχοντρος Τούρκος είχε βοηθό ένα βρώμικο χαλικουτάκι, τον κοντοχτόρο (από το ιταλικό conduttore, αυτός που μεταφέρει, οδηγεί) που έπαιρνε το αντίτιμο του εισιτηρίου μόλις έφταναν στον τελικό προορισμό, την Πλατεία της Αγοράς στο Κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας. Με την κραυγή του κοντοχτόρου, «Άλα για Χανιά! Άλα κι φεύγει», ξεκινούσε το όχημα με πολύ αργό ρυθμό κα έφτανε... πολύ αργότερα, προκαλώντας τον εκνευρισμό των επιβαίνόντων!

Οι ίδιες συγκοινωνίες υπήρχαν και στην υπόλοιπη Κρήτη γι' αυτό και την ίδια περίοδο (1898-1913) έγινε μεγάλη συζήτηση για την κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής στην Κρήτη, με εκκίνηση από τα Χανιά προς Ανατολικά. Ο Ρεθεμνιώτης Νομορχανικός των Χανίων Μιχάλης Σαββάκης με άρθρα στον τοπικό Τύπο εξηγούσε ότι το έργο χρειαζόταν τεράστια κονδύλια, καθώς η γεωμορφολογία του νησιού ήταν ορεινή και δύσβατη και το εγχείρημα θα αποτύγχανε. Τελικά, ο σιδηρόδρομος δεν κατασκευάστηκε ποτέ, εντούτοις ο Αντώνης Μιχαλιδάκης, ο τελευταίος πρωθυπουργός της Κρητικής Πολιτείας από το Ηράκλειο, υποσχόταν ότι θα κατασκεύαζε τη σιδηροδρομική γραμμή Ηράκλειο-Μεσαρά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη σάτιρα στην αποκριάτικη παρέλαση του 1908 που έγινε στην Πλατεία Στράτα (οδό Καλοκαιρινού) στο Μεγάλο Κάστρο. Συγκεκριμένα, ο καστρινός γλεντζές Ράδος Μαλεβιζιώτης παρουσίασε μια πομπή γαϊδάρων δεμένους στη σειρά με σκοινιά, όπου στον πρώτο είχεβάλει μια μαύρη καμινάδα από χαρτόνι, όπως του τραίνου και την ταμπέλα «ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΜΕΣΑΡΑΣ»! Η παρέλαση με τα γκαρίσματα των γαϊδάρων προκάλεσε τόσα γέλια που έμεινε στην ιστορία.

Λεωφορείο με άλογα (τραμβάι) των αρχών του 20ου αιώνα στο Μιλάνο της Ιταλίας.

Βιβλιογραφία

Δερμιτζάκης Μ., Απ' όσα θυμούμαι το Παλιό Κάστρο, εκδ. Δοκίμακης, Ηράκλειο 2008.

Δημοτάκης Γ., Τα Χανιά στο γύρισμα του χρόνου, Αθήνα 1969.

* Ο κ. Αγησίλαος Κ. Αλιγιάκης είναι ιατρός ορθοπεδικός, πολιτισμολόγος

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΧΑΝΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Μαγαζιά με ιστορία...

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΛΥΒΙΑΚΗΣΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΣΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ

Επαγγελματίες, επιτυχημένοι στον τομέα τους, που συνεχίζουν μια παράδοση δεκαετιών και που η δραστηριότητα τους έχει συνδεθεί με τα Χανιά αλλά όχι μόνο. Ενα κομμάτι της πορείας τους παρουσιάζουμε μέσα από τη δεύτερη συνέχεια της έρευνας μας.

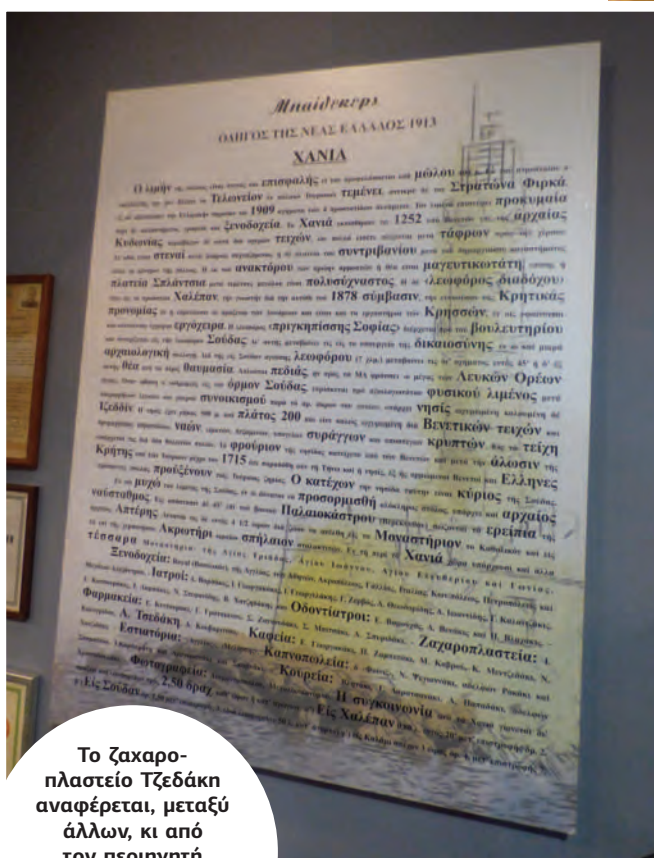
ΤΖΕΔΑΚΗΣ

Πάνω από 125... γλυκά χρόνια

Ξεκινώντας από το 1894 και συνεχίζοντας τη λειτουργία του αδιάλειπτα ως τις μέρες μας, το ζαχαροπλαστείο Τζεδάκης έχει γλυκάνει γενιές και γενιές των Χανίων. Το πρώτο κατάστημα της επιχείρησης, στις αρχές του περασμένου αιώνα, άνοιξε στη σημερινή οδό Καραολή Δημητρίου στην παλιά πόλη και οι πελάτες του απολάμβαναν, μεταξύ άλλων, λουκούμια, φρούι γλασέ, μπακλαβάδες, κανταΐφια, σάμαλι, ραβανί αλλά και κανελάδα, σουμάδα κ.ά.

Στον μεσοπόλεμο και συγκεκριμένα το 1921, το κατάστημα θα μεταφερθεί στην οδό Τσουδερών όπου βρίσκεται και σήμερα. Τακτικός πελάτης και φίλος του ζαχαροπλαστείου υπήρξε τα χρόνια εκείνα ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Την ίδια εποχή θα μπουν στο μενού οι λουκουμάδες που μέχρι σήμερα αποτελούν ένα από τα πιο δημοφιλή και αγαπημένα γλυκίσματα του ζαχαροπλαστείου.

Τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής, ελλείψει πρώτων υλών, το ζαχαροπλαστείο Τζεδάκη θα μετατραπεί σε γαλακτοπωλείο προσφέροντας γάλα με παξιμάδι και λουκουμάδες. Όπως είχε αφηγηθεί

Το ζαχαροπλαστείο Τζεδάκη αναφέρεται, μεταξύ άλλων, κι από τον περιηγητή Μπαϊδεκερς στον «οδηγό της νέας Ελλάδας» που εκδόθηκε το 1913.

παλαιότερα, μιλώντας στις «διαδρομές», ο αείμνηστος Τάκης Τζεδάκης, το μαγαζί είχε υποστεί σοβαρές ζημιές από μια εμπρηστική βόμβα και πατέρας του το ξανάχτισε το 1942.

Ο ίδιος δέκα χρόνια αργότερα, το 1952, σε λι-

Ο Αντρέας Τζεδάκης εκπροσωπεί την τρίτη γενιά στην οικογενειακή επιχείρηση του ζαχαροπλαστείου Τζεδάκη που ξεκίνησε τη λειτουργία της από το 1894.

κία μόλις 13 ετών ανέλαβε τα νήια της επιχείρησης μετά τη συνταξιοδότηση του πατέρα του. Τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια κυριαρχούσε η ανέχεια και η κατάσταση άρχισε να αλλάζει σταδιακά με τον καιρό. Στο πλαίσιο αυτό, η επιχείρηση Τζεδάκη προχώρησε σε ανακαίνιση, ενώ το 1956 έβαλε το πρώτο ψυγείο!

Εκπροσωπώντας τη νεότερη γενιά και μεγαλώνοντας μέσα στο μαγαζί, ο Ανδρέας Τζεδάκης μπόρεσε στη διεύθυνση της επιχείρησης το 2000. «Μέσα σε όλα αυτά τα χρόνια έχουν περάσει από το κατάστημα όλα τα Χανιά. Επώνυμοι επιχειρηματίες και πολιτικοί, καλλιτέχνες αλλά και απλός κόσμος. Το ζαχαροπλαστείο υπήρξε και είναι σημείο συνάντησης», σημειώνει.

Γυρίζοντας το ρολόι του χρόνου πίσω, θυμάται τη δεκαετία του '80 όταν κάθε πρωί το μαγαζί μετατρέποταν σε μια «μικρή βουλή», όπου όλη η γειτονιά, μαζί με τον καφέ και το γλυκό της, σχολίαζε την πολιτική επικαιρότητα.

Αν και οι καιροί αλλάζουν τα γλυκά και οι παρα-

δοσιακές γεύσεις στο ζαχαροπλαστείο Τζεδάκη παραμένουν ίδιες, αξιοποιώντας αγνά υλικά και παλιές συνταγές που παραδόθηκαν από τις προηγούμενες γενιές. «Φυσικά έχουν εμπλουτιστεί οι επιλογές που μπορεί να έχει κανείς γιατί ακολουθούμε τις νέες τάσεις, ενώ παράλληλα έχουμε αναπτύξει και υπηρεσίες κέτερινγκ. Ωστόσο, πλάι σε αυτά υπάρχουν πάντα οι φημισμένοι λουκουμάδες μας και γλυκά με παραδοσιακές συνταγές, προσφέρεται καφές, πρωινό, μπράντζ κ.ά.», αναφέρει ο κ. Τζεδάκης.

Τον ρωτάμε ποια είναι η μεγαλύτερη ικανοποίηση που αισθάνεται ως συνεχιστής μιας παλιάς οικογενειακής επιχείρησης: «Το ό,τι βλέπεις παλιούς πελάτες από τη δεκαετία ακόμα του '60 και το '70, που έκαναν εδώ τα πρώτα φλερτ με τις γυναίκες τους, να εξακολουθούν να έρχονται. Να έρχονται οι ίδιοι αλλά και τα παιδιά και τα εγγόνια τους. Κάποιους μάλιστα από αυτούς τους παλιούς πελάτες τους είχε παντρεύει ο πατέρας μου!».

Εκατόν - είκοσι πέντε χρόνια λειτουργίας συμπλήρωσε το 2019 το ζαχαροπλαστείο Τζεδάκης που είναι μια από τις παλαιότερες επιχειρήσεις των Χανίων.

Το ζαχαροπλαστείο επί της οδού Τσουδερών υπήρξε διαχρονικά σημείο συνάντησης των Χανιωτών.

ΜΑΝΩΛΙΚΑΚΗΣ

134 χρόνια ιστορίας

134 χρόνια ιστορίας έχει μία από τις παλαιότερες επιχειρήσεις στα Χανιά. Ο λόγος για το καφεκοπτείο Μανωλικάκη το οποίο ξεκίνησε το 1886 και σήμερα το λειτουργεί ο Κωστής Μανωλικάκης (εγγονός του ιδρυτή Κωνσταντίνου Ματθαίου Μανωλικάκη) που αποτελεί την τέταρτη γενιά με τη συμμετοχή της κόρης του Ειρήνης Μανωλικάκη (πέμπτη γενιά).

Ήταν πριν από 134 χρόνια όταν ο πρωτοπόρος για την εποχή του Κωνσταντίνος Μανωλικάκης εισήγαγε καφέ από τη Βραζιλία για να τροφοδοτήσει όλη την Κρήτη. Το 1886 ίδρυσε τον 1ο Οίκο Καφέδων στην Ελλάδα και δημιούργησε τον παραδοσιακό ελληνικό καφέ Μανωλικάκη.

Το 1908 εισήγαγε στην Κρήτη το πρώτο μηχανήμα άλεσης καφέ PRO-BAT και ακολούθησε η εισαγωγή μηχανής καβουρντίσματος της ίδιας εταιρείας η οποία τότε λειτουργούσε με καύση ξύλων.

Σήμερα, ο καφές Μανωλικάκη εξακολουθεί να καβουρντίζεται σε ένα από τα πιο εκσυγχρονισμένα μηχανήματα του είδους του, Γερμανικό PROBAT 60 Kg.

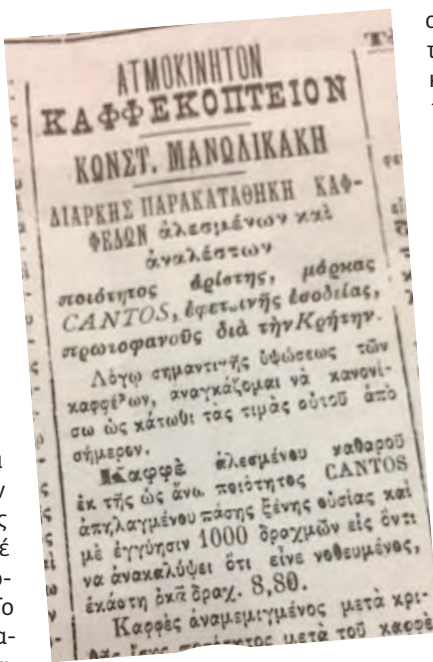
Όπως μας λέει ο κ. Κωστής Μανωλικάκης, «την επιχείρηση ξεκίνησε το 1886 ο Κωστής Ματθαίου Μανωλικάκης ο οποίος για περίπου 50 χρόνια δούλεψε σχεδόν μονοπωλιακά όλη την Κρήτη.

Το μαγαζί του ήταν στην πλατεία του Κάτωλα που αποτελούσε το εμπορικό κέντρο των Χανίων εκείνη την εποχή. Το εργαστήριο του ήταν στην οδό Κανεβάρου».

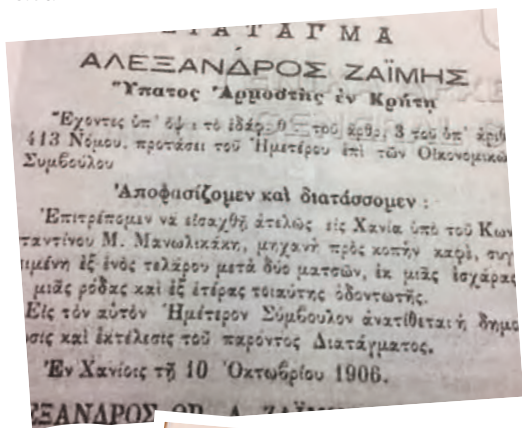
Το 1896 οι Τούρκοι έκαψαν τα χριστιανικά μαγαζιά. «Μεταξύ των μαγαζιών αυτών ήταν και το μαγαζί του παππού μου στην πλατεία του Κάτωλα.

Τότε, μετά τη σφαγή και τις καταστροφές των Τούρκων ο παππούς μου μετακόμισε στη σημερινή οδό Μουσούρων 18, σε ακίνητο το οποίο στην αρχή ενοικίαζε και στη συνέχεια αγόρασε. Λειτουργούσε αυτό το καφεκοπτείο μέχρι το 2002.

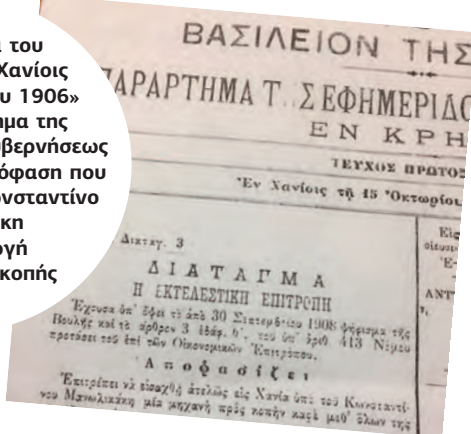
Μετά μεταφερθήκαμε στο ΒΙΟΠΑ». Ο κ. Μανωλικάκης σημειώνει ότι ο ίδιος είναι στην

Διαφήμιση του Ατμοκίνητου Καφεκοπτείου στη "Νέα Ερευνα" του 1919.

Το Διάταγμα του Αλ. Ζαΐμη «εν Χανίοις τη 10 Οκτωβρίου 1906» και το παράρτημα της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως το 1908 με την απόφαση που επιτρέπει στον Κωνσταντίνο Μανωλικάκη την εισαγωγή μηχανήματος κοπής καφέ.

Κρήτης με τον συνεταιρό του από το Ηράκλειο κ. Κλαψινό, να διαπραγματευτεί στην εταιρεία Probat, μια μηχανή προηγμένης τεχνολογίας.

«Οι Γερμανοί - θυμάται-

ουσία «τέταρτη γενιά. Μετά την Κατοχή, ο πατέρας μου και ο αδερφός του Κωστής, τρίτη γενιά, ήταν διαχειριστές της επιχείρησης».

Ακόμα μας λέει ότι «η καρδιά της επιχείρησης χτυπά στους ρυθμούς του καφέ. Την πρώτη μηχανή άλεσης, ατμοκίνητη, την έφερε το 1908 ο παππούς μου. Με διάταγμα του Αλ. Ζαΐμη, Υπατου Αρμοστή εν Κρήτη, στις 10 Οκτωβρίου του 1906, αναφέρεται ότι επιτρέπεται να εισαχθεί στα Χανιά υπό του Κωνσταντίνου Μανωλικάκη μηχανή προς κοπή καφέ».

Το 1908 ψηφίστηκε Διάταγμα του Βασιλείου της Ελλάδας το οποίο επιτρέπει στον Κωνσταντίνο Μανωλικάκη την εισαγωγή του πρώτου ατμοκίνητου κοπτικού μηχανήματος καφέ στην Κρήτη.

Το 1988 την εταιρεία ανέλαβε ο Κωστής Μανωλικάκης, ο νεότερος εγγονός του ιδρυτή ο οποίος μετέφερε την επεξεργασία του Καφέ Μανωλικάκη στο εκσυγχρονισμένο εργοστάσιο εισαγωγής και τυποποίησης καφέδων στη ΒΙ.ΠΕ Ηρακλείου με την επωνυμία:

«Ενωμένα Καφεκοπτεία Κρήτης».

Την ίδια χρονιά, δηλαδή το 1988, ο κ. Μανωλικάκης είχε μεταβεί στη Γερμανία ως εκπρόσωπος των Ενωμένων Καφεκοπτείων

Το καφεκοπτείο Μανωλικάκη σήμερα το λειτουργεί ο Κωστής Μανωλικάκης (εγγονός του ιδρυτή Κωνσταντίνου Ματθαίου Μανωλικάκη) που αποτελεί την τέταρτη γενιά με τη συμμετοχή της κόρης του Ειρήνης Μανωλικάκη (πέμπτη γενιά).

Παλιές φωτογραφίες από το καφεκοπτείο.

ήταν ως συνήθως σαφείς και άκαμπτοι.

Μας είπαν λοιπόν να δείχνουμε το μηχανήμα σε όποιον ήθελε να το δει στην Ελλάδα και εγώ τους είπα ότι εντάξει αλλά τι έκπτωση θα μας κάνετε. Αυτοί είπαν: καμία έκπτωση, η τιμή μας είναι Fix και ούτε το συζητάμε. Εκείνη την ώρα χτυπά το τηλέφωνο του διευθυντή που διαπραγματευόταν μαζί μας. Και γυρίζει στο τραπέζι και ρωτά: ποιος από εσάς λέγεται Μανωλικάκης. Απαντώ: εγώ. Λέει: Ένας Κωνσταντίνος Μανωλικάκης το 1928-1929, δεν θυμάμαι ακριβώς χρονολογία, στα Χανιά πήρε ένα μηχανήμα Probat, τον γνωρίζετε; Του απαντώ: Ήταν ο παππούς μου. Ε, από εκείνη τη στιγμή αλλάξαν συμπεριφορά οι Γερμανοί απέναντί μας. Και έκπτωση μας έκαναν και τραπέζι μας έκαναν».

Το 2003 η εταιρεία εδρεύει στο Βιοτεχνικό Πάρκο της Σούδας όπου μεταφέρει την επιχειρηματική της δραστηριότητα σε ένα υπερσύγχρονο Κέντρο Αποθήκευσης και Διανομών, απ' όπου εξυπηρετεί όλη τη Δυτική Κρήτη. Η Ειρήνη Μανωλικάκη που αποτελεί την πέμπτη γενιά, σημειώνει ότι η ίδια επενδύει επιπλέον στη γνώση αφού «είμαστε σε μια εποχή που οτιδήποτε κάνει πρέπει να το γνωρίζεις σε βάθος και και για να μπορείς να είσαι ανταγωνιστικός, να ψάξεις πλευρές που δεν είχαν εξεταστεί προηγουμένως».

Η ίδια υπογραμμίζει ότι «η ποιότητα πρέπει να είναι εκλεκτή για να παραμείνουμε ψηλά και θέλουμε να έχουμε πάντα το καλύτερο για

τους πελάτες και για τους συνεργάτες μας».

Η Ειρήνη σημειώνει ότι ο καφές Μανωλικάκη βρίσκεται «στα σουπερ μάρκετ και σε επιλεγμένα καταστήματα φρεσκοαλεσμένο από μύλους που τοποθετούμε εμείς».

Για την ίδια ο καφές είναι απόλαυση.

«Πίνω καφέ γιατί θα μου φτιάξει τη μέρα, για ένα καλό ξεκίνημα. Είναι μαγικός. Έχει άρωμα, έχει γεύση, έχει εναλλαγές αν θες πραγματικά να τον γνωρίσεις. Έχει συγκινήσεις ο καφές», λέει και συμπληρώνει:

«Ο λόγος που συνεχίζει αυτή η επιχείρηση είναι η αγάπη για αυτό που κάνει, είναι το ήθος και η αξία: στο προϊόν μας οφείλουμε και δίνουμε πάντα αξία».

Στο site της εταιρείας στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.manolikakis.com/> διαβάζουμε ότι ο καφές Μανωλικάκη αποτελούσε το 1900 τον αγαπημένο καφέ προσωπικοτήτων της εποχής, του Ελευθερίου Βενιζέλου και του Πρίγκηπα Γεωργίου, Υπατου Αρμοστή επί Κρητικής Πολιτείας.

Στη σημερινή συσκευασία υπάρχει το πορτραίτο/απεικόνιση του ιδρυτή της επιχείρησης του 1886 Κωνσταντίνου Μ. Μανωλικάκη.

ΑΡΧΟΝΤΑΚΗΣ

Πέντε δεκαετίες στην τέχνη του καφέ

Από ένα μικρό καφεκοπτείο στην οδό Μουσούρων σε μια υπερσύγχρονη μονάδα στην περιοχή της Σούδας και από φρεσκομμένο καφέ στη λιανική, στη διανομή προϊόντων σε όλη την Κρήτη αλλά και εκτός αυτής στην υπόλοιπη Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Το καφεκοπτείο Αρχοντάκη μπαίνει στην 5η δεκαετία της, καθώς ξεκίνησε το 1973 από τον Βασίλη Αρχοντάκη και τη σύζυγο του Ειρήνη και συνεχιστές τους σήμερα είναι τα παιδιά τους Μάνθος, Ευτύκης, Δωροθέα.

«Ο πατέρας μου ξεκίνησε το καφεκοπτείο με ζαχαρώδη και ξηρούς καρπούς στα 1973 στη Μουσούρων. Ο ανταγωνισμός πολύ μεγάλος, όταν έχεις απέναντί σου ακριβώς τον Μανωλικάκη. Με επιμονή, πίστη, φροντίδα στον πελάτη και με έμφαση στην ποιότητα, το καφεκοπτείο όχι μόνο κρατήθηκε αλλά πλέον μιλάμε για μια βιοτεχνική επιχείρηση. Και μπορεί να έχουμε μεγαλώσει πολύ, αλλά ο οικογενειακός μας χαρακτήρας παραμένει» εξηγεί ο Μάνθος Αρχοντάκης.

Από τη δεκαετία του '80 η επιχείρηση μπήκε πιο ενεργά στην χονδρική πώληση με εξυπηρέτηση καφετεριών, με τη λειτουργία της βιοτεχνίας στο ΒΙΟΠΑ αργότερα και την εισδοχή στον χώρο των super market με συσκευασμένο καφέ.

«Στη δεκαετία του '70 όταν ο κόσμος μιλούσε για καφέ όλοι καταλάβαιναν τον ελληνικό και τον φραπέ. Πλέον αυτό έχει αλλάξει, υπάρχει ο φίλτρο, ο espresso, και πάρα πολλά προϊόντα. Είναι πολύ μεγάλο γεγονός για μας ότι έχουμε καταφέρει και έχουμε μπει σε ένα χώρο όπου κυριαρχούσαν οι πολυεθνικές. Πριν από 20 χρόνια ποιος θα φαντάζονταν ότι θα μπορούσε

να κυκλοφορεί και ελληνικός espresso που να είναι εξίσου ποιοτικός με τον ιταλικό; Όταν υπάρχει εμπειρία, εκπαίδευση, όρεξη μπορείς να τα καταφέρεις» εξηγεί ο κ. Αρχοντάκης.

Πέρα από τον κατάστημα λιανικής στη Μουσούρων, η επιχείρηση διαθέτει εδώ και μερικές εβδομάδες μια υπερσύγχρονη μονάδα έκτασης 4.000 τ.μ. στη θέση «Κόκκινος Πύργος» στη Σούδα, στην οποία εντός των επομένων εβδομάδων θα λειτουργήσουν εργοστάσιο καφέ και σοκολάτας! Ρωτάμε τον συνομιλητή μας για τις πιο σημαντικές στιγμές αυτής της πορείας. «Είναι πάρα πολλά αυτά που μπορούμε να θυμηθούμε. Προσωπικά δεν μπορώ να ξεχάσω την πρώτη μεγάλη παραγγελία με 100 παλέτες. Ήταν μια τεράστια πρόκληση για όλους μας και χωρίς τους ανθρώπους μας να βάλουν "μπέτη" δεν θα το πετυχαίναμε, χωρίς την οικογένεια, τους εργαζόμενους που είναι τα παιδιά της επιχείρησης! Ήταν πολλές και οι δύσκολες στιγμές γιατί τα χαστούκια που δέχεσαι είναι πάρα πολλά και σίγουρα κάποια στιγμή θα πέσεις κάτω αλλά πάντα καταφέρνουμε να σηκωθούμε και να συνεχίζουμε την πορεία μας».

Για τον Μάνθο Αρχοντάκη η χαρά είναι μεγάλη όταν «πάμε εκτός Χανίων, στην υπόλοιπη Ελλάδα και στο εξωτερικό και συναντάμε Χανιώτες που μας ρωτάνε αν φέραμε καφέ για να πάρουν μια γεύση των Χανίων ή επίσης όταν κάποιος φεύγει στο εξωτερικό να δει συγγενείς και φίλους και παίρνει μαζί του συσκευασίες με καφέ από τον Αρχοντάκη».

Και μπορεί οι παλαιότεροι να θυμούνται με νοσταλγία το παρελθόν, τις γεύσεις και τα αρώματα της εποχής τους αλλά η σύγχρονη εποχή δίνει δυνατότητες για πολύ ποιοτικά προϊόντα.

Το καφεκοπτείο όπως ήταν τη δεκαετία του '80 και σήμερα η υπερσύγχρονη μονάδα του Αρχοντάκη στη Σούδα.

«Παλιά το ψήσιμο του καφέ, το κόψιμο γίνονταν με το μάτι. Πλέον είναι στη διάθεση μας τα πιο σύγχρονα ηλεκτρονικά συστήματα που εξα-

σφαλίζουν την ποιότητα με κάθε τρόπο. Σε αυτήν την τροχιά έχουμε μπει με τη νέα μας μονάδα» καταλήγει...

«ΚΥΠΡΟΣ»

Το παλαιότερο γυράδικο των Χανίων

Μια μετονομασία, αρκετούς συνεταίρους, φανατικούς πελάτες και τον άτυπο τίτλο του παλαιότερου γυράδικου στα Χανιά έχει το «Κύπρος», ένα από τα κλασικά στέκια των Χανιωτών από το 1965 μέχρι και σήμερα.

Το κατάστημα πρωτολειτούργησε ως «Αμέρিকা» το 1965, όμως μετά τα γεγονότα του 1974 μετονομάστηκε σε «Κύπρος» αφού οι τότε ιδιοκτήτες θέλησαν να εκφράσουν τη στήριξή τους στους κατοίκους του μαρτυρικού νησιού.

Το 1976 αρχικά ως υπάλληλος, μετά από ένα χρόνο ως συνεταίρος και τα τελευταία δύο χρόνια ως μόνος ιδιοκτήτης ο Βασίλης Ζαχαριουδάκης, με τα παιδιά του Στέλιο και Μιχαέλα να συνεχίζουν την οικογενειακή παράδοση.

«Δεκαετία του '70 και στον γύρο τότε βάζαμε κιμά μοσχάρι, δεν υπήρχε ούτε χοιρινό, ούτε κοτόπουλο. Δεν ήταν κατεψυγμένος, τον αλέθαμε εδώ στο μαγαζί και τον κάναμε γύρο. Αυτό διατηρήθηκε μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '80 όταν μπήκε το χοιρινό και απαγορεύτηκε ο κιμάς. Στα Χανιά τότε τα σουβλατζίδικα ήταν μετρημένα, του Καλαϊτζάκη στη «Ρέμβη», το «Κανάντια» δίπλα μας στην Αποκορώνου. Θυμάμαι το σουβλάκι να πουλιέται στις 5 δεκάρες και την ποικιλία να κοστίζει 1,5 δραχμή» αφηγείται ο κ. Βασίλης.

Το «Κύπρος» στις αρχές της δεκαετίας του '80.

Πελάτες πολλοί και σταθεροί όλα αυτά τα χρόνια. «Το πιστεύεις ή όχι, έρχεται Χανιώτης που πάει στα παιδιά του ή σε κάτι συγγενείς του στο εξωτερικό και λίγο πριν πάει στο αεροδρόμιο παίρνει 10-12 σουβλάκια σε μια κούτα για να τους τα κρατάει! Αλλά και πολλοί άλλοι φαντάροι, φοιτητές, μαθητές που ξέρουν το μαγαζί. Μου έτυχε περίπτωση πρόσφατα να μπουν παιδιά στο μαγαζί και να βγάζουν τα κινητά και να παίρνουν τηλεφωνο και να λένε «μπαμπά, μπαμπά το βρήκαμε». Τους ρωτάω λοιπόν «τι βρήκατε ρε παιδιά». «Ο μπαμπάς μας ήταν

εδώ φαντάρος και μας είπε μόλις φτάσετε στα Χανιά, για σουβλάκι μόνο στο «Κύπρος»! Πάρα πολλά τα περιστατικά γιατί για πολύ κόσμο, ο γύρος στα Χανιά είχε συνδυαστεί με το «Κύπρος»» τονίζει ο κ. Ζαχαριουδάκης. Ζητάμε από τον κ. Βασίλη να θυμηθεί άλλα περιστατικά από την πορεία του μαγαζιού. «Δεν θα ξεχάσω το συμβάν όταν ένας τουρίστας πελάτης πήγε να πληρώσει και διαπίστωσε ότι είχε χάσει το πορτοφόλι του. Το έψαξε ο άνθρωπος δεν το βρήκε, έφυγε, είχε χάσει 1200 ευρώ. Μετά ένα γκαρσόνι δικό μας το βρήκε

Το παλαιότερο γυράδικο των Χανίων λειτουργεί από το 1965 μέχρι και σήμερα.

στο καλαθάκι της τουαλέτας άδειο από χρήματα. Ψάχνω τις κάμερες και βλέπω τη στιγμή που σπκωνόταν ο τουρίστας να του πέφτει το πορτοφόλι στο πάτωμα χωρίς να το καταλάβει και ένας άλλος πελάτης που καθόταν παραδίπλα, με τρόπο να το τραβεί προς το μέρος του με το πόδι του, να το παίρνει και να πηγαίνει στην τουαλέτα. Τον ήξερα αυτόν, τον κάλεσα λοιπόν στο μαγαζί και του ζήτησα να επιστρέψει πίσω τα χρήματα. Τα γύρισε πίσω και πήγα λοιπόν σε διάφορα ξενοδοχεία αναζητώντας τον τουρίστα για να του τα επιστρέψω. Δεν τον βρήκα παρά τις προσπάθειες και έτσι τα χρήματα τα δώσαμε σε ένα υπάλληλο που αντιμετώπιζε σοβαρό οικογενειακό πρόβλημα. Όπως επίσης δεν θα ξεχάσω όταν αποφασίσαμε να βγάλουμε το

τζουκ μποξ που είχαμε στο μαγαζί. Αιτία; Ενας άγριος τσακωμός μεταξύ πελατών ναυτών για το ποιο τραγούδι θα έπαιζε!». Τι κρατάει όμως το κατάστημα τόσα χρόνια στην τοπική αγορά, όταν ο αριθμός των οβελιστριών είναι τεράστιος και τα συναντάς σχεδόν σε κάθε γωνιά της πόλης; «Αυτό που λέω και στα παιδιά μου και στο προσωπικό είναι ότι μην κάνεις ότι δεν θα σου άρεσε να σου κάνουν. Όταν πας να φας κάπου δεν θέλεις καθαριότητα; Επιβάλλεται λοιπόν να είσαι καθαρός και η κουζίνα σου να λάμπει! Δεν θέλεις ποιότητα; Το κρέας σου πρέπει να είναι άριστο, να μην μυρίζει, να μην είναι κατεψυγμένος γύρος και έτσι το συνεχίζουμε και βέβαια να έχεις καλές τιμές. Φέτος το χοιρινό πήγε στα ύψη και αναγκαστικά

αυξήσαμε την τιμή 20 λεπτά γιατί δεν μπορούσαμε να κάνουμε κάτι διαφορετικό αλλά και πάλι παραμένουμε σε χαμηλές τιμές» επισημαίνει ο κ. Ζαχαριουδάκης, ενώ σε ό,τι αφορά το προφίλ του καλού σουβλατζή, πιστεύει ότι πρέπει να βασίζεται «στην καθαριότητα, στους καλούς τρόπους, στην επιδεξιότητα στο τύλιγμα αλλά και στη γρηγοράδα για να τρέχουν οι παραγγελίες». Όσο για το μέλλον του «Κύπρος», ο ιδιοκτήτης είναι αισιόδοξος. «Αποχώρησαν οι συνέταιροι μου λόγω συνταξιοδότησης και συνεχίζω με τα παιδιά μου. Στους στόχους μας να το επεκτείνουμε, κάτι έχουμε στο νου, παρά του ότι είμαστε στην κρίση και σε δύσκολες εποχές, χάρις στη στήριξη του κόσμου πιστεύω ότι θα το πετύχουμε» είναι τα λόγια του.

παιδότοπος

ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ
kakatsakis@sch.gr

Μαρία Βογιατζάκη - Ντούζα

Ο Γενάρης και οι γιορτές του

Καλοί μου φίλοι, καλό Σαββατοκύριακο!
Για τον Γενάρη και τις γιορτές του ο λόγος
στον σημερινό Παιδότοπο, δεύτερο της νέας
χρονιάς. Για τον Άγιο Βασίλη, για τα Άγια Θεο-
φάνεια και για τον δικό μας, τον ταπεινό Άγιο
του Συρικαριού Κισσάμου Νικηφόρο τον Λεπρό,
που γιορτάζει στις 4 του μήνα, ειδικότερα. Ξε-

ναγός μας η γνωστή στους αναγνώστες της
στήλης και από τα αφιέρωμά της στην Πανα-
γία, τη Μεγάλη Μάνα (βλ. Παιδότοπο 10 Αυ-
γούστου 2019) αγαπητή φιλόλογος - ποιήτρια
Μαρία Βογιατζάκη - Ντούζα.

Έχει έναν δικό της ξεχωριστό τρόπο να πα-
ρουσιάζει με τα ποιητικά της κείμενα και τις κει-

μενο-εικόνες της όλα αυτά που της "μιλούν και
της "ζητούν... δημοσιότητα, η εκ Πλακαλώνων
Κισσάμου ορμώμενη κυρία Μαρία. Απίστευτο
και σε ποσότητα το έργο της Και τέσσερις σε-
λίδες να ήταν ο Παιδότοπος δεν θα έφταναν
για να παρουσιαστούν οι γιορτές του Γενάρη,
όπως αυτή τις παρουσιάζει για παράδειγμα.

Κατάπολλα τα ευχαριστώ μου και γι' αυτήν τη
συνεργασία, καλή μου φίλη!

Σας χαιρετώ με αγάπη!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης
δάσκαλος

Ο Γενάρης και οι γιορτές του

Είμαι ο Ιανουάριος, πρώτος στη φαμελιά μου
κι απ' το θεό τον Ιανό, το πήρα τ' όνομά μου
Με λένε όμως Κλαδευτή, με λένε και Πρωτάρη,
Γατομηνά και Γελαστό, Τρανό και Καλαντάρη
Γιορτές πολλές στο διάβα μου έχω, να σας χαρίσω
κι Αρχιμηνιά κι Αρχιχρονιά εγώ θα τραγουδήσω
Τον Άγιο Βασίλειο σας φέρνω, να γιορτάσετε
και να νηστέψτε τω(ν) Φωτώ(ν) σας λέω, μην ξεχάσετε
Τ' Άγια Θεοφάνεια και τ' Άι Γιαννιού η χάρη
6 κι 7 γιορτάζονται, ανήμερα Γενάρη
Σας φέρνω στις 17 τον Άγιο Αντώνη
κι ίσως κρατώ στις πλάτες μου, να ρίξω λίγο χιόνι
Στις 18 μου η μέρα μου, μια ώρα μεγαλώνει
και τ' Άγιου Αθανάσιου η χάρη ξημερώνει
Στις 20 έχω τη γιορτή τ' Αγίου Ευθυμίου
κι εσείς θα μπειτέ όλοι σας, στην αγκαλιά του κρύου
Τους Τρεις Ιεράρχες, Δάσκαλους, γιορτάζει η Εκκλησία
εις τις 30 ανήμερα και κλείνουν τα σχολεία
Κι αν σας παγώνω το κορμί, ζεσταίνω τις ελπίδες
και στα μισά μου-πιθανώς-θα φέρω Αλκυονίδες
Πολλές δουλειές οι γεωργοί, έχουνε να τελέψουν
και οι γυναίκες τα ζεστά θα υφάνουν και θα πλέξουν
Κι ακόμα ένα θα σου πω, «Το μπάνιο σου όταν κάνεις,
σ' όλους τους μήνες π' έχουν "ρο", ζεστό νερό να βάνεις».

Ο Άγιος Νικηφόρος ο λεπρός

Σε Κισσαμίτικο χωριό, που 'ναι το Συρικάρι
γεννήθηκε ο Άγιος, με καρτερίας χάρη
Ορφάνεψε πολύ μικρός κι από τους δυο γονείς
του,
μα βρήκε καταφύγιο στο σπίτι του Υψίστου
Η λέπρα τον εμόλυνε κι έφυγε μ' ένα πλοίο
στην Αίγυπτο, μα η αρρώστια του εγίνεκε θηρίο
Ο ιερέας Ανθιμος τον έστειλε στη Χίο
κι εκεί έμεινε έγκλειστος εις το λεπροκομείο.
Εκεί εκάρη μοναχός, μ' υπομονή εξούσε
με προσευχή και άσκηση, μα και θαυματουργούσε.

Νικόλαο(Τζανακάκη) το λέγανε το πρώτο
όνομά του
και Νικηφόρο το 'πανε, μετά από την κουρά του.
Η ασθένεια κάποια στιγμή, του στέρησε το φως του,
μα ολημερίς κι ολονυχτίς τον φώτιζε ο Θεός του
Απάγγελε τροπάρια, π' είχε αποσθηθείσει,
την ώρα π' η ασθένεια τον είχε βασανίσει.
Όταν στη Χίο έκλεισε το εκεί λεπροκομείο,
στην Αγία Βαρβάρα Αθηνών (Λοιμωδών), ετέλεψε τον βίο.
Η ασθένεια τον Άγιο είχε παραμορφώσει,
μα είχε πάντα μια ευχή εις τους πιστούς να δώσει,
που πλήθος επισκέπτονταν τα ταπεινά

κελί του,
να 'χουν την ευλογία του,
να πάρουν την ευχή του.
Στα 74, στις 4 Γενάρη (1964)
κοιμήθηκε ο Άγιος, μα η δική
του η χάρη,
έγινε πιο πολύ γνωστή από
τα θαύματά του,
μα και γιατί ευωδίαζαν τα
άγια λείψανά του.
Φτωχός, λεπρός και ταπεινός,
μα η σεμνή ζωή του
κι η αγάπη του στον Κύριο,
άγιασαν την ψυχή του.
Στον τόπο που γεννήθηκε,
στ' όμορφο Συρικάρι,
λαμπρός ναός του χτίστηκε,
της Κίσσαμος καμάρι
Εις την Ελλάδα υπάρχουνε ναοί

του μόνο δύο,
ο ένας εις την Κίσαμο κι ο άλλος εις τη Χίο.
Κοντά στην εκκλησία του, το πατρικό του στέκει,
για να θυμίζει ο ταπεινός μια θέση άγια έχει
πλάι στον Παντοκράτορα, που πάντα δικαιώνει
ψυχή, που είναι ταπεινή και τñνε στεφανώνει"
Το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με»,
που έλεγε ο Άγιος συχνά,
ας το θυμίζουμε κι εμείς σ' Εκείνον ταπεινά.

Οποιος κι αν είσαι, σ' αγαπώ Αγιε Βασίλη μου

[...] Αν είσα Άγιος Βασίλειος ή είσαι ο Santa Claous,
ή και ακόμα ένας απλός παππούλης,
που αγαπά δωράκια να μοιράζει,
εγώ το ίδιο σ' αγαπώ κι ας μην περιμένω,
δώρο δικό μου να κρατάς
Αγάλλεται η σκέψη μου και μόνο που σε βλέπω,
γιατί το ξέρω...
Αμέτρητες στο σάκο σου ελπίδες, μα...
και ανεκπλήρωτα όνειρα ΠΑΝΤΑ θα κουβαλάς.

Τα Άγια Θεοφάνεια

Τα Άγια Θεοφάνεια, είναι τρανή Γιορτή,
μέρα που ζήτησε ο Χριστός,
από τον Πρόδρομο (Ιωάννη),
στον Ιορδάνη ποταμό να βαπτιστεί
Την ώρα που γινότανε η Βάπτισις,
το Άγιο Πνεύμα με μορφή περιστεριού,
κατέβηκε απ' τους ουρανοί και κάθισε,
πάνω στην Άγια Κεφαλή του Ιησού
Κείνη την ίδια όμως τη στιγμή,
ακούστηκε απ' τον ουρανό Θεού φωνή,
φωνή του Επουράνιου Πατέρα,
που έφτασ' ως τη γη 'κείνη τη μέρα
"ο Γιος μου ο αγαπημένος είναι Αυτός,
Αυτός είναι ο Γιος μου ο εκλεκτός"
Άγιασαν όλα τα νερά στη Βάπτισή Του
κι όποιος βαπτίζεται, λυτρώνει την ψυχή του
Λέγεται Θεοφάνεια, αυτή η τρανή Γιορτή,
γιατί ο Θεός ακούστηκε και φάνηκε στη γη.

ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Παροιμία για το Γενάρη

Μαρία Βογιατζάκη-Ντούζα

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΖΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Η λατινική ονομασία του βοτάνου είναι *Reutus boldus* (Πέουμος το μπολντό). Ανήκει στην οικογένεια των Μονιμιδών. Είναι ένα μικρό αειθαλές δέντρο που φτάνει τα 6 έως 8 μέτρα, αυτοφυές της περιοχής των Άλπεων της Χιλής και του Περού.

Μπόλντο

Συναντάται αυτοφυές και σε μερικές περιοχές του Μαρόκου.

Αναπτύσσεται αργά και καθυστερεί δεκαετίες προκειμένου να ενηλικιωθεί.

Το φύλλωμα του είναι αειθαλές, με φύλλα μήκους από 3 έως 5 εκατοστά, στα οποία η κάτω επιφάνεια τους είναι ανοιχτόχρωμη και φέρει χνούδι. Έχουν σχήμα οβάλ και έντονο πράσινο χρώμα. Φύονται αντιδιαμετρικά με βραχύ μίσχο και αρωματική οσμή.

Ο φλοιός του είναι ρυτιδωμένος κατά μήκος με χρώμα ανοιχτοπράσινο και πολύ αρωματικός. Τα άνθη του είναι δίοικα (σε κάθε φυτό δηλαδή υπάρχουν είτε αρσενικά είτε θηλυκά άνθη, όχι όμως και τα δύο στο ίδιο φυτό) και επικονιάζονται από τα έντομα, με χρώμα σχεδόν λευκό ή ωχροπράσινο, μαζεμένα σε τσαμπί. Καρποί βρώσιμοι, δρυπνοειδείς, διαμέτρου 2 εκατοστών, πρασινο-κίτρινου χρώματος και γλυκιάς γεύσης.

Καλλιεργείται στην Ιταλία και τη βόρεια Αφρική αλλά κυρίως εισάγεται από τη Χιλή.

Το Μπόλντο εκτός της δράσης του ως βότανο, για τους λαούς της νότιας Αμερικής είναι ένα αρωματικό μπαχαρικό που χρησιμοποιούν στην κουζίνα τους. Έχει θερμή και πικάντικη γεύση, κάτι σαν υποκατάστατο του ινδικού μασάλα. Κύρια το χρησιμοποιούν σε στο ψάρι, σε σάλτσες και ζωμούς. Το χρησιμοποιούν επίσης σε μανιτάρια και παστωμένα λαχανικά. Αν το δοκιμάσετε χρησιμοποιείτε μικρή ποσότητα, ίσα ίσα για να δώσετε γεύση, γιατί το άρωμα του είναι ισχυρό.

Ιστορικά στοιχεία

Αρχαιολογικά ευρήματα στη Χιλή αποδεικνύουν τη χρήση του Μπόλντο στην παραδοσιακή ιατρική της περιοχής για περισσότερο από 10.000 χρόνια. Συμφωνά με ένα Χιλιανό μύθο, οι ιδιότητες του φυτού ανακαλυφθήκαν τυχαία όταν ένας βοσκός παρατήρησε ότι τα πρόβατα του ήταν πιο υγιή και υπέφεραν σπανιότερα από ασθένειες που συνδέονται με το

συκώτι, όταν βοσκούσαν τα αυτοφυή μπολντό που υπήρχαν στα χωράφια του.

Από την ανακάλυψη του, το φυτό έχει χρησιμοποιηθεί από τους ιθαγενείς της Χιλής σε παθήσεις του συκωτιού, του εντέρου και της χοληδόχου κύστεως. Επίσης χρησιμοποιείται ευρέως στην παραδοσιακή Χιλιανή ιατρική ως ανθελμινθικό, ήπιο ηρεμιστικό, σε ρευματισμούς, κυστίτιδες, ηπατίτιδες, χολολιθιάσεις, δυσκοιλιότητα, δυσπεψία και ως τονωτικό.

Το Μπόλντο βρίσκει ανάλογες

εφαρμογές και σε άλλα παραδοσιακά ιατρικά συστήματα της

Λατινικής Αμερικής, κυρίως αυτά

του Περού και της Βραζιλίας.

Στη νότιο Αμερική το χρησιμοποιούν

ακόμα για την αντιμετώπιση της γονόρροιας. Έχει

αναφερθεί από τον ιατρό Τζέιμς Δούκα η

χρήση του για θεραπεία φλεγμονών στο ουροποιητικό σύστημα και στη

θεραπεία βλεννόρροιας και σύφιλης.

Στη παραδοσιακή ιατρική το χρησιμοποιούσαν ακόμη ως υποκατάστατο του κινίνου στη θεραπεία της ελονοσίας. Στη Νότιο Αμερική, τα φρούτα του καταναλώνονται ωμά η βρασμένα από την προ του Κολόμβου εποχή, ενώ ο φλοιός, που είναι πλούσιος σε τανίνες χρησιμοποιείται στη βυρσοδεψία.

Συστατικά - χαρακτήρας

Πολλά χημικά συστατικά έχουν απομονωθεί κυρίως από τα φύλλα του φυτού και για τουλάχιστον 17 από τα αλκαλοειδή του απαντώνται βιβλιογραφικές αναφορές και μελέτες. Παρόλα αυτά, ως βασικό δραστικό συστατικό

του θεωρείται το αλκαλοειδές μπολντίνη, ενώ σε σημαντικές αλλά μικρότερες συγκεντρώσεις απαντώνται η ισομπολντίνη και η λαουροτενίνη. Από τα φύλλα εξάγεται το αιθέριο έλαιο του φυτού, που είναι ιδιαίτερα αρωματικό και πλούσιο σε ευκαλυπτόλη και ασκαριδόλη, η οποία και μπορεί να είναι τοξική σε υψηλές συγκεντρώσεις και κυμόλη η οποία δίνει στο βότανο τη χαρακτηριστική του ορμή.

Περιέχει ακόμη φλαβονικά παράγωγα και μπολντογλυκίνη. Η μπολντίνη είναι τονωτικό της πέψης και ιδιαίτερα της εκκρίσεως της χολής. Το αιθέριο έλαιο και τα φλαβονικά παράγωγα είναι διουρητικά.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Το Μπόλντο ανθίζει Αύγουστο και Σεπτέμβριο. Για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα φύλλα του φυτού.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Το βότανο δρα ως ανθελμινθικό, αντιοξειδωτικό, χολαγωγό, χολοεκκριτικό, διουρητικό και ηπατοπροστατευτικό.

Παραδοσιακά τα φύλλα του μπολντό χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με τη χοληδόχο κύστη και το ήπαρ. Οι σύγχρονες έρευνες συμφωνούν και τεκμηριώνουν αυτή τη χρήση. Διεγείρουν τη χοληδόχο κύστη και προστατεύουν το ήπαρ από τις τοξίνες. Ειδικότερα το μπολντό αποτελεί ένα πολλά υποσχόμενο φάρμακο για την αντιμετώπιση της ηπατίτιδας.

Το ρόφημα του βοτάνου ηρεμεί τα κουρασμένα άτομα διευκολύνοντας τα στην πέψη. Συνιστάται επίσης σε περιπτώσεις ηπατικής ανεπάρκειας. Το έγχυμα του βοτάνου και το βάμμα είναι ειδικό ίαμα για τα προβλήματα της χοληδόχου κύστεως όπως οι χολόλιθοι και οι φλεγμονές. Χρησιμοποιείται επίσης όταν υπάρχει πόνος στα σπλάχνα που οφείλεται σε προβλήματα ήπατος ή χοληδόχου κύστεως. Έχει ήπιες μαλακτικές και αντισηπτικές δράσεις στο ουροποιητικό σύστημα. Και για αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κυστίτιδα.

Για τα προβλήματα της χολής συνδυάζεται καλά με υδραστίδα και αλθαία. Το Μπόλντο επίσης το χρησιμοποιούμε στη σύνθεση πολλών ιδιοσκευασμάτων γιατί αναμειγνύεται εύκολα με τα άλλα φυτά που διευκολύνουν τη χώνεψη.

Παρασκευή και δοσολογία

Η μέση ημερήσια δόση του βοτάνου είναι 3 έως 4,5 γραμμάρια. Τα φύλλα του βοτάνου παρασκευάζονται ως έγχυμα. Ρίχνουμε σε μία κουταλιά του τσαγιού ξηρό βότανο ένα φλιτζάνι βραστό νερό και το αφήνουμε σκεπασμένο 10-15 λεπτά. Σουρώνουμε και πίνουμε τρεις φορές την ημέρα.

Προφυλάξεις

Το Μπόλντο περιέχει ισχυρές χημικές ουσίες όπως αλκαλοειδή (ασκαριδόλη) στο αιθέριο έλαιο. Η χρήση του αιθέριου ελαίου να αποφεύγεται γιατί σε περίπτωση υπερδοσολογίας μπορεί να προκαλέσει βλάβες στο νευρικό σύστημα. Δεν το χρησιμοποιούμε κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Η χρήση του δεν πρέπει να ξεπερνά το χρονικό όριο των δύο έως έξι εβδομάδων. Το αποφεύγουμε όταν υπάρχουν προβλήματα απόφραξης χοληφόρων οδών ή σοβαρές ηπατικές νόσοι.

Υ.Σ. Όλα τα προηγούμενα άρθρα της στήλης μπορούν να τα βρούμε στη διεύθυνση www.herb.gr.

Επίσης αν κάποιος φίλος αναγνώστης γνωρίζει οποιαδήποτε θεραπευτική ιδιότητα βοτάνου του τόπου μας που δεν είναι ευρέως γνωστή ή έχει κάποιο ερώτημα μπορεί να το απευθύνει στην ηλεκτρονική διεύθυνση skounatsos11@gmail.com

Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοιας, απάτης, πάθους ή και λάθους.

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

μέρος 164ο

Ιατρική τσάντα με σκευάσματα της εποχής, 16ος αιώνας.

Ακτινολογικό εργαστήριο, στο Παρίσι της δεκαετίας του 1920.

Η συγκεκριμένη οικογένεια από την Ινδία κατέχει το ρεκόρ με τα περισσότερα μέλη με αλβινισμό (λευκό χρώμα δέρματος λόγω έλλειψης μελανίνης), ήτοι 10 άτομα, σε μια ασθένεια που προσβάλλει 1 στα 20.000 άτομα.

Φωτογραφία του 1956 από το πανεπιστημιακό νοσοκομείο του Μίσιγκαν, όπου επί 30 χρόνια εφαρμοζόταν συμπληρωματικές θεραπείες με τη συμμετοχή οικιακών ζώων.

Η γνωστή ηθοποιός της εποχής Judith Allen, ενώ υποβάλλεται σε ακτινογραφία το 1930.

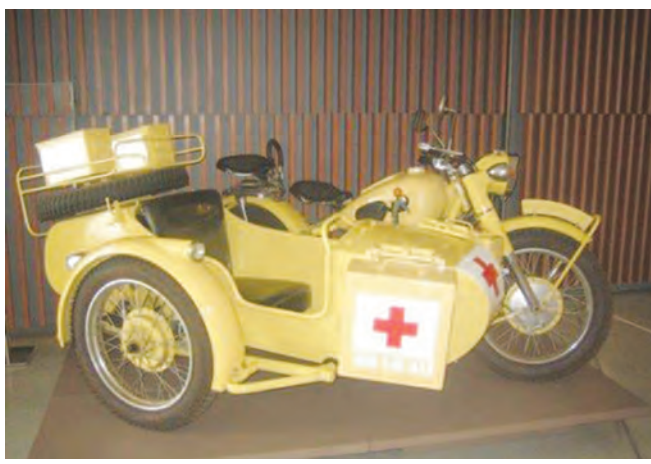
Ασθενοφόρο στο Λονδίνο του 1920.

Στρατιώτες ενώ αναρρώνουν μετά από ακρωτηριασμούς άκρων, στο 4ο Γενικό Νοσοκομείο του Λονδίνου, το 1917.

Μοτοσικλέτα τύπου BMW R75, διαμορφωμένη ως ασθενοφόρο, αφού μπορούσε να δεχθεί φορείο με ειδική προέκταση. Χρησιμοποιήθηκε από τους Γερμανούς στα πεδία των μαχών, το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

«Το αίμα σου μπορεί να τον σώσει»: Αμερικανική αφίσα προσέλκυσης αιμοδοτών, 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

yannis.kalo@gmail.com • no14me.blogspot.gr/

Crash

» J.G. Ballard (μτφρ. Γιώργος - Ικαρος Μπαμπασάκης, εκδόσεις Κέδρος)

Το βιβλίο αυτό υπερβαίνει το δίπολο μου άρεσε/δεν μου άρεσε, στέκει πέρα και πάνω από τα ασφυκτικά του όρια, διερευνά νέες -σχεδόν άγνωστες- συναισθηματικές και λογικές εκτάσεις. Η εναρκτήρια παράγραφος αρκεί για να το πιστοποιήσει αυτό.

Ο Βον σκοτώθηκε χτες, στο τελευταίο του τρακάρισμα. Όσο καιρό ήμασταν φίλοι, είχε προβάρει τον θάνατό του σε πολλαπλές συγκρούσεις αυτοκινήτων, αλλά το χθεσινό ήταν το μοναδικό αληθινό του δυστύχημα. Ενώ οδηγούσε σκοπεύοντας να συγκρουστεί με τη λιμουζίνα της σαρ του σινεμά, το αμάξι του τινάχτηκε πάνω από το κιγκλίδωμα της γέφυρας στην ανισόπεδη διασταύρωση του Αεροδρομίου του Λονδίνου και βυθίστηκε σε ένα λεωφορείο που μετέφερε επιβάτες των αερογραμμών τρυπώντας την οροφή του. Τα τσακισμένα κορμιά των στριμωγμένων ταξιδιωτών κείτονταν ακόμη, σαν αιμορραγία του ήλιου, στο βινύλιο των καθισμάτων όταν κατάφερα μια ώρα αργότερα να φτάσω εκεί περνώντας μέσα από τους εμπειρογνώμονες μηχανικούς της αστυνομίας. Κρατώντας από το μπράτσο τον σοφέρ της λιμουζίνας της, η ηθοποιός Ελίζαμπεθ Τέιλορ, με την οποία εδώ και τόσους μήνες ονειρευόταν να πεθάνει ο Βον, στεκόταν παράμερα κάτω από τον περιστρεφόμενο φάρο ενός ασθενοφόρου. Καθώς γονάτισα πάνω από το πτώμα του Βον, εκείνη άγγιξε τον λαιμό της με το γαντοφορεμένο χέρι της.

Ο Τζέιμς Μπάλαρντ, αφηγητής της ιστορίας αυτής, θα γνωρίσει τον Βον μετά το ατύχημα του πρώτου. Ο Βον ενδιαφέρεται για αυτοκινητιστικά ατυχήματα, για παραμορφωμένες μάζες αλουμινίου και σάρκας, για σπασμένες κλείδες και θρυμματισμένα τζάμια, για ομοιώματα σωμάτων δοκιμών ασφαλείας (βλ. dummies), φωτογραφίζει τα συντρίμια, επισκέπτεται νεκροταφεία αυτοκινήτων, αναζητά σε αυτά την ηδονή. Ηδονή που του προκαλούν τα παραμορφωμένα σώματα μέσα σε παραμορφωμένα αμαξώματα, η αδρεναλίνη της ταχύτητας, της πρόσκρουσης, του σεξ, του τραύματος, η ιδιότυπη αυτή χορογραφία που όσο και αν δοκιμάσει κανείς παραμένει ανεπανάληπτη.

Η έλξη που ασκεί ο Βον στους γύρω του είναι ισχυρή, ο αφηγητής δεν ξεφεύγει από αυτήν, σχεδόν υπνωτισμένος τον ακολουθεί στις νυχτερινές διαδρομές του.

Το βιβλίο του Μπάλαρντ είναι προκλητικό όχι γιατί προσβάλλει την αιδω αλλά γιατί κυριολεκτικά προκαλεί τον αναγνώστη σε δύσβατα μονοπάτια, τη στιγμή που αντικρούμενα συναισθήματα γεννιούνται, συναισθήματα που κυμαίνονται ανάμεσα στην ηδονοβλεψία και τη φρίκη, συναισθήματα που εμφανίζονται συχνά ταυτόχρονα και κυρίως αντισηκτικά. Η χρήση της αντίστιξης είναι κάτι που γενικότερα διέπει το πρωτότυπο αυτό μυθιστόρημα, η ψυχία μετά το ατύχημα που συνήθως περιγράφουν οι εμπλεκόμενοι τη στιγμή που ο θόρυβος ανθρώπων και μηχανών επικρατεί, η ταχύτητα των συγκρουόμενων αυτοκινήτων και των παλλόμενων σωμάτων και η σχεδόν στατική αφήγηση, ο πόνος και η ηδονή σε ένα μυθιστόρημα τόσο εγκεφαλικό, η δημιουργία τόσων συναισθημάτων από ένα κείμενο απολυμασμένο από οποιοδήποτε συναίσθημα.

Αν και το βιβλίο εντάσσεται στην ευρύχωρη και πολυσηχιδή λογοτεχνία της επιστημονικής φαντασίας, η ερωτική σχέση ανθρώπου αυτοκινήτου που περιγράφει δεν εκπληρώθηκε τελικώς στο μέλλον. Για κάποιο λόγο, που προσωπικά τον θεωρώ αρκετά διεστραμμένο, ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης της λογοτεχνίας του είδους αυτού σχετίζεται με την εκπλήρωση της προφητείας. Νομίζω πως οι "προφίτες" δεν γύρευαν την επιβεβαίωση από την πραγματικότητα, την απεύχονταν. Δεν νομίζω δηλαδή ο Όργουελ να χαιρόταν για τον σημερινό κόσμο, για να δώσω ένα παράδειγμα. Υπό αυτό το κριτήριο, λοιπόν, το Crash δεν δικαιώθηκε, γεγονός το οποίο σε καμία περίπτωση δεν υποτιμά την αξία του βιβλίου αυτού, αξία όχι αποκλειστικά λογοτεχνική, αλλά και κοινωνικοπολιτική. Οι αναλογίες του γραμμένου το 1973 μυθιστορήματος με το σήμερα μπορεί να μην είναι προφανείς αλλά αυτό δεν σημαίνει πως δεν υπάρχουν κιόλας.

Και αν από τη μία πλευρά μπορεί κανείς, στο μυθιστόρημα αυτό, να διακρίνει ένα ακόμα υποκεφάλαιο της σεξουαλικής απελευθέρωσης, της κατάρριψης των ταμπού και της επαναχάραξης των ορίων της ηδονής, ταυτόχρονα, από την άλλη πλευρά, δια-

κρίνει και μια νέα κατηγορία σωματικών παραμορφωμένων ανθρώπων, αυτή των μεταατυχηματικών, αξιοθέατα της ταχύτητας και της επιστήμης των υλικών, η συγκόλληση των οποίων προσομοιάζει σε εκείνη των μεταλλικών μερών ενός αυτοκινήτου, σε μια διαδικασία που οδηγεί το ανθρώπινο σε μηχανικό. Η παραμόρφωση ως μια εκδοχή της πλαστικής χειρουργικής.

Το βιβλίο γύρισε σε ταινία ο Κρόνεμπεργκ. Ποιος άλλος; θα αναρωτηθεί κάποιος, και ίσως με το δίκιο του. Θα έβαζα ακόμα μία επιλογή, τον Γάλλο Λεό Καράξ, επιλογή ίσως προφανής. Αλλά αν ήταν πραγματικά στο χέρι μου, πιστεύω πως θα ήθελα να δω τον Καρ Βάι να γυρίζει σε ταινία αυτό το βιβλίο, ίσως για να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο η αντίστιξη, ίσως γιατί εκείνος θα κατάφερνε να αναδείξει τον ερωτισμό, να κάνει την ταινία ακόμα πιο προκλητική λόγω της ικανότητάς του να υπονοεί τον πόθο, χωρίς να χρειάζεται να δείξει πολλά.

Ο Κρόνεμπεργκ ενώνει τον Μπάλαρντ με τον ΝτεΛίλλο, καθώς μετέφερε στον κινηματογράφο μυθιστορήματα και των δύο. Και ο ΝτεΛίλλο είναι ό,τι πιο κοντινό στον Μπάλαρντ μπορώ να αναλογιστώ ως προς την αναγνωστική αίσθηση και κυρίως τον έλεγχο πάνω στον χρόνο, την μοναδική αυτή ικανότητα της αραιώσης και πύκνωσης που αυτοί οι δύο συγγραφείς διαθέτουν.

Αναγνωστική εμπειρία.

u.y/trivia Ο ηθοποιός που ενσαρκώνει τον Βον, τον μοναδικό ίσως λογοτεχνικό ήρωα που ούτε κατ' ελάχιστο δεν μπόρεσα να μορφοποιήσω κατά την ανάγνωση, στην ταινία του Κρόνεμπεργκ είναι ο ελληνικής καταγωγής Καναδός Elias Koteas.

Το όνομά μου είναι Λούσυ Μπάρτον

Elizabeth Strout

Μετάφραση: Μαργαρίτα Ζαχαριάδου

Εκδόσεις: Αγρα

Κατά τη νοσηλεία της μετά από μια εγχείρηση, η Λούσυ Μπάρτον δέχεται την απάντηση επίσκεψης της μητέρας της, με την οποία έχει χάσει κάθε επαφή εδώ και

πολύ καιρό. Η μητέρα της, ενώ μένει μαζί της στο δωμάτιο του νοσοκομείου, αρχίζει να μιλάει για ανθρώπους από την πόλη τους, μια μικρή πόλη στο Ιλλινόι, και να διηγείται ιστορίες για τις οικογένειές τους. Έτσι όμως προσκαλούνται τα φαντάσματα του παρελθόντος και η Λούσυ βυθίζεται στις αναμνήσεις της παιδικής της ηλικίας: την ακραία, ντροπιαστική φτώχεια, τη σκληρότητα του πατέρα της και τέλος την αναχώρησή της για τη Νέα Υόρκη, η οποία την απομάκρυνε οριστικά από την οικογένειά της. Σιγά σιγά, η Λούσυ αρχίζει να μιλάει διστακτικά για τον δικό της γάμο, τις δύο κόρες της και τα πρώτα της συγγραφικά βήματα στη λογοτεχνική σκηνή της μητρόπολης τη δεκαετία του 1980. Ολόκληρη η ζωή της ξεδιπλώνεται μέσα από τη διαυγή και γεμάτη ανθρωπιά αφήγηση της, φωτίζοντας τη σχέση μητέρας και κόρης, μια σχέση φτιαγμένη από έλλειψη κατανόησης, αδυναμία επικοινωνίας αλλά και βαθιά ταύτιση. Το "Όνομά μου είναι Λούσυ Μπάρτον" είναι ένα σύγχρονο μυθιστόρημα για τη μοναξιά, την επιθυμία και την αγάπη. Το βιβλίο κέρδισε το βραβείο Malaparte το 2016.

Το τέρας

Frank Goldammer

Μετάφραση: Γιώτα Λαγουδάκου

Εκδόσεις: Κλειδάριθμος

Δρέσδη, 1945. Καθώς το Γ' Ράιχ τελειώνει, ένα δολοφονικό παιχνίδι ξεκινά. Ο πληθυσμός της Δρέσδης υποφέρει από τον πόλεμο που δεν λείπει να τελειώσει και από τις στερήσεις.

Οι αντιαεροπορικοί συναγερμοί είναι καθημερινή υπόθεση. Ο επιθεωρητής Μαξ Χέλερ καλείται να δει το πτώμα μιας γυναίκας που έχει κακοποιηθεί φρικτά. Η φήμη κυκλοφορεί αμέσως: δράστης είναι το "Τέρας" που κυκλοφορεί τις νύχτες αθόρυβα στα σοκάκια της πόλης. Μέσα στο χάος που επικρατεί τον τελευταίο χειμώνα του πολέμου, ο Χέλερ προσπαθεί να εξιχνιάσει το έγκλημα αλλά βρίσκεται σε αδιέξοδο. Όταν τον Φεβρουάριο του 1945 η πόλη ισοπεδώνεται από έναν πρωτοφανή βομβαρδισμό, νέα απειλητικά στοιχεία έρχονται στο φως -και ο Χέλερ ξεκινά μια επικίνδυνη αναζήτηση για να ξεσκεπάσει το "Τέρας".

Βιβλία

Έτσι έφυγε

Κυριακή Πλαϊνάκη

Εκδόσεις: Ταβρινιλίδης

«Έλεγε πως οι κοκκινομάλλες γυναίκες είναι όμορφες γιατί συνδυάζουν τη ζεστασιά της φωτιάς στο κεφάλι τους και την ήρεμη δύναμη της γης με τη χρυσαφένια τους επιδερμίδα.

Θυμίζουν, έλεγε, το φθινόπωρο που ετοιμάζει τον σπόρο για την ανοιξιάτικη ανθοφορία. Τι να πω, ήταν ποιητής ο καλός μου. Αφού έβλεπε όλα αυτά, εγώ γιατί να έχω αντίρρηση; Έλεγε κι άλλα πολλά, τόσο γλυκά, που με ξάφνιαζε, γιατί δεν ήμουν μαθημένη από τον Ορέστη σε τέτοιες εκδηλώσεις αγάπης και θαυμασμού". "Έτσι έφυγε". Ένα μυθιστόρημα όπου η αφηγήτρια με διεισδυτικό τρόπο, με ιδιαίτερη ψυχραιμία, άλλοτε με τρυφερότητα και άλλοτε με οργή ή σαρκασμό αφηγείται και κρίνει τα δρώμενα. Η ηρωίδα Ελένη αντιμετωπίζει δυναμικά τις δυσκολίες του διορισμού της ως δασκάλας στην επαρχία και έρχεται σε ρήξη με τον άντρα της Ορέστη γι' αυτόν τον διορισμό αλλά και για το ποια στάση πρέπει να κρατήσουν απέναντι στην ασθενή αδελφή της. Ένα βιβλίο βαθιά ανθρώπινο, που διαπραγματεύεται θέματα που ταλανίζουν την οικογένεια και συγκινούν την κοινωνία.

Στους θρόνους

της αποκάλυψης

7 Οκτωβρίου 1571,

Ναυμαχία της Ναυπάκτου

Ευρυδίκη Λειβαδά - Ντούκα

Εκδόσεις: Οδύσσεια

Ο θαλασσοπόρος Ιωάννης Φωκάς, γνωστός ως Χουάν ντε Φούκα, απαντά τη φορά αυτή ως πιλότος στην αρχιναυρχίδα του Ιερού Συνασπισμού υπό τον δον Χουάν τον Αυστριακό.

Έργο, συνέπεια μακρόχρονης μελέτης, που χαρακτηρίζεται ως συνέχεια του βραβευμένου ιστορικού μυθιστορήματος "Στα στενά της Χίμαιρας" (εκδόσεις Κέδρος, 2007). Αυτό το "ταξίδι" άρχισε στις 30 Ιανουαρίου 2010 και κατέληξε το 2018. Ξεκίνησε τότε ακριβώς που η συγγραφέας τεκμηρίωσε πως ο Ιωάννης Φωκάς συμμετείχε ως πλήρωμα στη "Ρεάλ". Αυτός ήταν το έναυσμα. Και στόχος έγινε η ανάδειξη ενός σχεδόν άγνωστου και μη προβλεπόμενου θέματος: του ρόλου των ορθόδοξων χριστιανών στην Ναυμαχία. Παρόλο που οι Γραικοί, και δη οι Επτανήσιοι και οι Κρήτες, συνέβαλαν καθοριστικά στη νίκη εντούτοις, τόσο οι δυτικές όσο και οι εξ Ανατολών πηγές, σιωπούν, καθιστώντας έτσι την ιστορική έρευνα -για λογοτεχνική συγγραφή εν προκειμένω- εκ των ουκ άνευ. Η ενεργός συμμετοχή των Ελλήνων στη ναυμαχία είτε αυθόρμητη, είτε καταναγκαστική, είναι αναντίρρητη, πολυπληθής, καθοριστική, απaráμιλλη, δυναμική, έκρυβε γενναιοψυχία, βαθιά θρησκευτικότητα και ηθικό χρέος.